СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 200. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 27-го серпня 1936. — VOL. XLIV. No. 200. Jersey City, N. J., Thursday, August 27, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ПЛЯНУЄ МИРОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт дав до зрозуміння своїм близьким приятелям, що на випадок, як буде вибраний знову президентом Злучених Держав, він скличе зараз по американських виборах конференцію великих держав світу в справі миру.

На цю конференцію, за його намірами, мають бути приявні крім Злучених Держав: Англія, Німеччина, Італія, Росія, Франція, Японія й Китай.

Конференція має знайти формулу замирення. Конференція має зібратися на тій засаді, що між державами нема побідників ні побіджених, як це було на всіх просто міжнародніх конференціях від закінчення світової війни. Одначе конференція мусітиме порушити питання світової війни. Поза тим президент лишає все для вирішення урядам держав, що мають брати в конференції участь.

БУЛИТА ВІДКЛИКАНО З РОСІЇ Й ПІСЛАНО ДО ФРАНЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Президент звільнив Вилієма Булита зі становища амбасадора Злучених Держав у Москві та іменував його представником Америки у Франції на місце уступаючого через недугу амбасадора Стравса.

Булит був першим американським амбасадором до совєтської Росії. Іменував його по визнанню Росії президент Рузвелт. Він був льоґічним висланником до большевицького уряду, бо в часах горожанської війни в Росії Булит заступав думку, що Злучені Держави не повинні воювати з большевиками, але визнати їх як правний уряд Росії.

Він виїхав до Росії в тій надії, що большевицький уряд визнасть довги царської Росії. Як большевики цього не захотіли зробити, Булит просив президента звільнити його з уряду амбасадора в Росії. Він виїхав з Москви й перебував відтоді в Америці.

ПРЕЗИДЕНТ ВИЇЖДЖАЄ В НАВІЩЕНІ ПОСУХОЮ ОКОЛИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент виїхав на туру по стейтах, що потерпіли від посухи. Обіде 8 стейтів та відбуде конференцію в справі посухи з ґубернаторами 16 стейтів.

СТЕЙТОВА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗА ПОНОВНИЙ ВИБІР РУЗВЕЛТА.

СИРАКЮЗ (Ню Йорк). — Конвенція Стейтової Федерації Праці заявилась одноголосно за поновний вибір Рузвелта президентом Злучених Держав. Конференція теж заявилася за поновний вибір Лемена ґубернатором стейту, бо, мовляв, Лемен попирав своїми урядовими впливами робітничі юнії.

ЛАНДОН ДАВ СВІДОМО ПОЛИЧНИК ГЕРСТОВІ.

БОФАЛО (Ню Йорк). — Томас Стовкс, кореспондент нюйорського щоденника „Ворлд-Телеґрем", каже, що ґубернатор Ландон, кандидат Републиканської Партії на уряд президента Злучених Держав, зовсім свідомо дав політичний поличник Герстові, висказуючися проти аґітації за вчительські присяги льояльности, яку постійно веде через свої ґазети Герст.

Кореспондент каже, що представники Герста читали текст промови Ландона ще до її виголошення та домагалися від Ландона вичеркнення уступу проти вчительської присяги, котрий, мовляв, може образити Герста, але Ландон відмовився це зробити.

СТРАЙК РЕДАКТОРІВ ІЩЕ НЕ ДАЄ ВИХОДИТИ ГЕРСТОВІЙ ҐАЗЕТІ.

СІЕТЛ (Вашинґтон). — Герстова ґазета „Пост-Інтелидженсер", що перестала виходити понад 10 днів тому через страйк редакційних робітників, іще не виходить.

Ґазета „Ґілд Дейлі", що її стали видавати страйкуючі редактори, починає подавати щораз менше страйкових вісток, а замісць цього дає щораз більше загальних новинок.

ПРОПАВ „НАЧАЛЬНИК" „ЧОРНОГО „ЛЕҐІОНУ".

КОЛОМБОС (Огайо). — Поліція 4 околичних стейтів почала наґінку за Верджилем Ефинджером, „чіфом" „Чорного Леґіону", що не зявився на переслухання в справі видачі його на суд до стейту Мішіґен, що хоче судити його за кримінальну діяльність „Чорного Леґіону", а спеціяльно за заговір добути силою уряд та за посідання бомб.

СТРАЙК МАЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК. — Юнія малярів, декораторів і розвішувачів паперу зарядила на четвер страйк малярів. Каже, що на страйк вийдуть 15,000 робітників.

ЛІКУВАЛЬНА ВАРТІСТЬ КОЛЬОРОВОГО СВІТЛА.

На зборах Американської Академії Оптометристів у Шікаґо прочитав д-р Г. Райлі Спитлер з Ітона, Огайо, відчит про свої досліди з лікуванням болю голови, завороту голови й високого або низького тиснення крови кольоровим світлом.

Прелеґент пояснив успіх свого лікування тим, що кольорове світло зменшує напруження нервів ока, котре видимо викликає болючі симптоми.

ТВЕРДИЙ СОН ДОРОГО КОШТУЄ.

У Львові завважили злодії, що в мешканню інж. Е. Ромера відчинене горішнє віконце в кухні ніччю; оглянули ситуацію, влізли віконцем до нутра мешкання й винесли тоюж дорогою одно мужеське футро й два дамські, з креденсу кілька штук столової застави й трохи інших іще річей, все разом вартости коло 2,000 злотих. Цікаво, що ввесь час цієї злодійської роботи в кухні п. Ромера спала твердо служниця, яка щойно рано повідомила поліцію про крадіж.

ЗНОВ НЕЩАСТЯ ВІД ГАРМАТНЬОГО СТРІЛЬНА.

В Слобідці, повіт Тернопіль, 12-літній Мих. Фудалій пас худобу з товаришами. Нараз знайшов він гарматнє стрільно, що лежало там ще зі світової війни. Фудалій став вертіти ним, а стрільно вибухло й убило його, двох інших хлопців важко ранило, також ранило дві дівчини й двоє малих діточок. Ранених перевезли до Тернополя.

ТРАҐІЧНИЙ ВИПАДОК ЛЕТУНА.

З перелітаючого над селом Зарічани (коло Вильна) літака 5. п. м. в Ліді випав на луку старший рядовик цього полку, Ст. Рибаковський. Він летів у другій кабіні літака як обсерватор. Падаючи, зарився Рибаковський у землю пів метра вглиб. Він згинув на місці. Літак долетів до летунського майдану в Ліді й щойно тут завважили, що нема обсерватора.

ЦІКАВА ЦИВІЛЬНА СКАРГА.

До окружного суду в Варшаві вплинула скарга славного віденського лікаря д-ра Оттона Курта проти промисловця й земельного власника Вацлава Бернацького за недодержання заключеної перед війною умови. Бернацький перед війною захворів на „перед дванацятки" і варшавські лікарі не обіцювали йому вже повороту до здоровля. Тоді Бернацький звернувся до спеціяліста в ділянці хороб кишок у Відні, д-ра Курта, по поміч. Пацієнт обіцяв лікареві, що заплатить йому 5,000 рублів, якщо по лікуванню поживе ще 10 літ, а 10,000 рублів, якщо поживе ще дальших 10 літ. Лікування дало добрі висліди, пацієнт здоровий досі, але грошей лікареві не заплатив. Д-р Курт чекав терпеливо 22 роки, аж тепер видає процес за 15,000 рублів у перечисленню на польські злоті.

РОЗГРОМ УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА НА ГУЦУЛЬЩИНІ.

Чинником, що пробудив Гуцульщину з мертвеччини, був український учитель. Його в цім заслуга, що гуцульські леґіні густо заповняли ряди Українського Січового Стрілецтва, що повстав славний „Гуцульський курінь". Та минулося...

Шкільництво на Гуцульщині було перед війною, а й у перших роках по війні 100% українське. Всі школи були з українською мовою навчання. Якаж картина сьогодні! Для прикладу хочби подати жабʼянську судову округу тут, де до 1928 р. не було ні одної школи з неукраїнською мовою навчання, а попри те було ще 3 школі „Р. Ш.", сьогодні всі школи є утраквістичні, а з приватних шкіл є лише збірні люкції „Р. Ш." в Жабю під Крутою.

До цьогож цей утраквізм на ділі зовсім не існує, бо наука провадиться виключно польською мовою. Вчителі це 90% поляки, а між ними багато з покінченим т. зв. гуцульським курсом, які орґанізує Д. О. К. VI. для вчителів, учнів шкіл підхорунжих. З такої науки ніякої користи не має гуцульська дитина, що спеціяльно мусить побороювати великі труднощі, щоб опанувати чужу їй зовсім мову. Практика показує, що 50% тих, що покінчили таку школу, є далі анальфабетами.

ЧИМРАВ МЕНШЕ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ В НІМЕЧЧИНІ.

Німецька преса пише, що число студентів німецьких університетів постійно маліє. Ще 1933-го р. на літній семестер записалося 14,000 нових студентів по всіх німецьких університетах, а цього року ісматрикулювалося тільки всього 7,000. Взагалі число студентів змаліло там у цьому часі з 116,000 до 77,000, це є 33 проц. Найбільша редукція, нераз до 50 проц., постигла менші університети в Кіль, Ерлянґен, Ґрайфсвальден, у Марбурзі, Липську й Ґісені.

СМЕРТЬ ВІД БЖІЛ.

У місцевості Врона, вонбжеського повіту, 4-літнього синка рільника Коцімського напав у городі рій бжіл. На крик дитини вибігла з дому мати, вхопила непритомного синка й утекла до дому. Хоч як рятували хлопця, він помер. Бубуня дитини, 69-літня Ковальська, так цим переняласся, що дістала серцевої атаки й померла.

НЕРОЗУМНИЙ ЗАКЛАД.

У Тешині в одному ресторані заложилися два робітники, хто скорше випе дві літри горівки. Робітник Кучера вже по першій літрі впав мертвий на землю. Він отруївся алькоголем.

ҐРІМ УБИВ ПАСТУХА.

Підчас бурі над чортківським повітом ґрім вдарив у череду худоби на пасовиську під Росохачем і вбив молодого пастуха Н. Яремчука та три корови, власність росохацьких господарів.

В ПОЛЬЩІ ПЕРЕВАГА ЖІНОК НАД МУЖЧИНАМИ.

Статистика викаує, що в величезній більшості повітів і міст Польщі жінки мають чисельну перевагу над мужчинами. Виїмок творять тільки два поморські повіти, а це морський і картузький.

ЖАХЛИВИЙ ГУРАҐАН.

Над Холмом перейшла гураґанна буря. Вулиці міста були залиті потоками води. Електричні проводи ушкоджені. З 20 домів зірвані дахи. Один мурований дім завалився. На залізничому двірці перевернулися чотири ваґони. — Також через томашівський повіт перейшла нагальна буря. В селі Наброж завалився мешкальний дім. З кільканацятьох домів буря позривала дахи. В кількох селах упав град, що знищив засіви від 50—80 проц.

ПОМЕРЛА НАЙСТАРША ЖІНКА.

В Ліді на Виленщині померла найстарша жінка у тому місті. Померла бабуня прожила 103 роки та ще перед кількома днями була зовсім здорова.

НАВІТЬ ПОЛІЦІЯ СТРАЙКУЄ.

В одній місцевості Франції був цікавий страйк. Поліцаї, невдоволені зі своєї платні, заняли будинок маґістрату, арештували бурмістра і заявили, що не вийдуть з будинку, доки не дістануть підвишки. Щойно на запевнення бурмістра і радних, що їх домагання будуть сповнені, поліцаї покинули маґістрат і почали робити службу.

ЛІТАК НА 50 ОСІБ.

Французький конструктор літаків, Віболь, випрацював плян нового особового літака, що помістить 50 осіб, не числячи обслуги. Кадовб літака є двоповерховий. Долішній поверх призначений на кабіни для подорожніх, а на горішньому будуть кухня, бар і їдальня. Пересічна швидкість нового літака є 300 км. на годину.

БОРНЯ З ПОРНОҐРАФІЄЮ.

У Варшаві влада безпеки перевела по книгарнях і кіосках часописів низку трусів. Шукали порноґрафічних видань. Сконфіскували 2,000 примірників ріжних видань і друків, особливо з Парижа.

ПІСОК ЗАСИПАВ ХЛОПЦЯ НА СМЕРТЬ.

У Загірю Княгининському, повіт Рогатин, підкопався 14-літній Василь Жулинський у пісковні під стрімкий беріг, що обірвався. Пісок засипав хлопця на смерть.

ДИВО ПРИРОДИ.

В Раві Руській 20-літня Анна Бень вродила дитину без ніг, а зате з хвостиком, довгим 50 цм. Дитина прийшла на світ мертва.

ЗА ШАНТАЖ.

У Варшаві арештували шофера марш. Ю. Пілсудського, бувшого леґіоніста й співредактора антисемітської „Варти", Леона Мікулу. Обвинувачують його за шантаж.

ФРАНЦУЗИ ЗАЛЯКАНІ НІМЕЦЬКОЮ АРМІЄЮ

ПАРИЖ. — У французькому парляменті соціялістичні посли нараджувалися над тим, якби протиставитись німецькій мілітарній силі. Гітлер цими днями продовжив військову службу з одного року на два, через що впродовж року німецька армія зросте на один міліон. Французька армія має всього 600,000 мужа. Дотепер соціялістичні посли прямували до того, щоб обмежити французьку мілітарну силу. Одначе тепер, в обличчі останньої німецької небезпеки, вони рішили не виступати проти свого домашнього мілітаризму, а старатися збільшити французьку мілітарну силу. Французькі соціялісти є переконані, що Гітлер збройться в тій цілі, щоб напасти на Росію та відорвати від неї плодючі терени України. Робити він це буде під маскою хрестоносного походу проти червоної небезпеки.

ТРОЦЬКИЙ ДОМАГАЄТЬСЯ СУДУ.

ОСЛЬО. — Лев Троцький публично заявив, що він хоче суду: „Я домагаюся правильного суду. Всі інші крім мене вже замовкли навсе. Московські судді закидають, що я провадив терористичну діяльність в Данії, Франції і Норвеґії. Колиж так, то я домагаюся суду за ті провини, бо вони підлягають карі в цьому краю. Піддаючися всесторонньому судові цього краю, я сповню тим свій обовязок і здемаскую та пімщу один з найжахливіших злочинів у світовій історії".

ПЕРЕМОГИ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ В ЕСПАНІЇ.

ЛІСБОНА. — Тут доносять, що еспанські революціонери осягнули цілу низку перемог. В околиці Араґон вони здобули правий беріг ріки Ебро. В околиці Астурії здобули два міста: Канґас де Нарція й Пуерто де Інфієрно. Крім цього повстанські літаки бомбардували позиції урядових військ та зістрілили їх два літаки.

КАДІЗ (Еспанія). — тут кружляють вістки, що президент Емануель Азана під натиском революційних військ утік з Мадриду та переховується у Валенції. Він скривається перед товпою, бо червоні загони люті на нього за те, що він покинув столицю, й погрожують його злінчувати.

ПАРИЖ. — Хоч урядові французькі круги симпатизують з лівим еспанським урядом, то зачинають поважно числитися з можливістю, що незабаром повстанці займуть Еспанію й закріплять там свою диктатуру. Щоб заздалегідь ослабити цю диктатуру, французькі урядові круги задумують розложити Еспанію з середини, підсилюючи сепаратистичні заходи Катальонії. Замісць до Мадриду, Франція посилає тепер свої літаки до Барцельони, столиці Катальонії. А катальонський уряд старається вислати на фронт найрадикальніші елементи, не лише тому, щоб вони боролися з повстанцями, але й тому, щоби позбутися їх вдома. Катальонський рух щораз більше визбувається соціяльних прикмет, а набуває виразно прикмет націоналістичних.

ЯК ВИГЛЯДАЄ НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

МАДРИД. — Заходами французької політики всі великі держави зобовязалися не втручатись у внутрішні справи Еспанії та обіцяли не доставляти ні одній стороні зброї або амуніції. Та звіти з Мадриду доносять, що до еспанського міста Барахас далі прибувають французькі военні літаки під орудою французьких і московських летунів. На днях пребули до цього міста 20 таких літаків. Вони беруть участь у боротьбі та бомбардують позиції повстанців в околиці Ґвадарама. Французькі летуни отверто проходжуються по місті, носять на своїх шапках трикольорові французькі відзнаки та вихвалюються перед еспанськими сеньорітами про свої подвиги на фронті.

УТЕЧА АБ ДЕЛЬ КРІМА.

ПАРИЖ. — Тут кружляють вістки, що Аб Дель Крім, відважний ватажок африканського племени Рифів, який зараз по війні підняв був повстання проти французів в Африці та завдав їм чимало клопоту, утік з вязниці на острові Реюніон, куди його були заслали французи по зломанню його повстання. Аб Дель Крім боровся не лиш з французами, але й з еспанцями. Тепер підозрівають, що він розпічне знову повстання, але не проти французів тільки проти еспанців, точніше проти військ ґен. Франка.

ЛАНДОН ПРО ШКОЛИ

Добре сказав предсідник „інституції Чотокви", що все населення краю чимало цікавиться поглядами канзаського ґубернатора Ландона на справи виховання й освіти. Адже не виключене, що Ландон стане президентом Злучених Держав, і тоді його погляди на ці справи будуть мати великий вплив на те, як будуть ці справи в краю вкладатися. „Інституція Чотокви", що дала републиканському кандидатові нагоду сказати краєві свої погляди на ці справи, це інституція дуже заслужена для розвою позашкільної освіти та справою освіти життєво зацікавлена.

Ґубернатор Ландон використав уповні нагоду, яку йому дала „інституція Чотокви". Він сказав свої погляди отверто, просто, без прикрас. Ішли слова йому легко, бо говорив видно з серця й мізку те, що почуває й думає.

Його погляди можна зібрати до того, що вільна демократія спирається на вільне шкільництво. Без загальної освіти нема демократії, себто народньої самоуправи. Без свободи навчання нема властивої політичної свободи, бо політична свобода не стоїть сама, а звязана тісно з іншими свободами: свободою навчання, свободою релігійною та свободою до економічного поступу. Це розуміли вже основники американської держави, і люди, які це розуміли, все виступали за всі ці свободи разом, не давали поломати ніякої свободи, розуміючи, що як одну свободу зломлять, то скоро зломлять і інші.

Ці свободи нині загрожені. Ґубернатор Ландон каже, що нам не треба забувати, що нині і в краю й поза краєм є люди, що добиваються влади, підбехтуючи юрбу. Очевидно, підбехтують юрбу ломати свободи, що стали основою політичного устрою Америки та усвяченою традицією населення краю. Тому всі думаючі люди повинні підняти голос за повну свободу освіти від таких заходів піддати освіту під контролю автократів або під вплив самолюбних інтересів. Всі засоби освіти, школи, преса й радіо повинні бути свобідні й незалежні.

У цих словах дехто добачував шпильки для адміністрації президента Рузвелта. Вказувалиб на це вискази Ландона проти заходів піддати американське шкільництво під заряд федерального уряду. Можливо, що Ландон так і думав. У такому випадку він розійшовся з подавляючою опінією виховників у краю, котрі бачать великі шкоди з анархії в шкільництві, що розвелася через брак одного й одноцільного заряду, який міг би перевести тільки федеральний уряд.

Видно зі слів Ландона теж, що він хотів умити руки від закиду спілки з відомим пропаґатором назадництва в Америці, Вилиємом Герстом, коли Ландон виразно заявився проти пропаґанди за вчительські присяги льояльности, які пропаґує Герст.

Назагал треба сказати, що, не зважаючи на деякі спірні погляди, Ландон усетаки дав позитивний причинок до дискусії про цю важну громадську справу виховання й освіти.

Д-р Кирило Трильовський.

З ПЕРШИХ ДНІВ НАШОЇ ГАЛИЦЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

(Кілька карток зі споминів).

В осени 1918 р. заломилась німецька офензива на західнім фронті, розпалася болгарська армія, а в Німеччині повстав уряд з баденським князем Максом на чолі, а то під кличем заключення негайного миру. Австро-Угорщина прилучилася до тої акції, стараючись упередити Німеччину в уступках на річ Антанти.

Дня 5. жовтня 1918 р. оголосили в Загребі представники всіх трьох югославських народів злуку в одну державу, а дня 18. жовтня тогож року оголосив д-р Масарик у головнім місті Злучених Держав Америки, Вашинґтоні, самостійність чехословацької републики.

В Австрії був тоді цісарем Карло і цей старався всіми силами вратувати якось ситуацію. Він завізвав на день 12-го жовтня 1918 р. до Бадену під Віднем 32 послів ріжних австрійських національностей і виголосив до них промову, в котрій обіцяв переробити Австро - Угорщину на демократичну державу, оперту на свободі всіх народів. Однакож чеські і югославські посли заняли супроти того проєкту Карла неприхильне становище.

Дня 16. жовтня появився цісарський маніфест, який оголошував, що Австрія має бути поділена на кілька національних федераційних держав, злучених зі собою головно особою монарха. Одначе це вже було запізно і дня 9. листопаду 1918 р. заявив в австрійськім парляменті чеський посол Заградник іменем усіх чеських послів, що вони виступають з австрійського парляменту і зривають взагалі всяку злуку з Австрією.

Дня 10. жовтня 1918 р. відбулась у Відні нарада всіх українських парляментарних послів, в котрій взяли участь також перший і останній український міністер в Австрії, д-р Іван Горбачевський, і митрополит А. Шептицький. Та нарада рішила скликати на 19. жовтня 1918 р. до Львова мужів довіря зі всіх українських областей Австро-Угорщини і на тім національнім зборі покликали до життя яко конституанту **Українську Національну Раду**, яка буде управнена проголосити і перевести в діло право самоозначення українського народу на його західніх землях.

Скликаний на день 19. жовтня 1918 р. до Народнього Дому у Львові збір українських нотаблів з Галичини, Буковини й угорської України був спершу обмежений лише на запрошених мужів довіря, одначе з цілого краю зїхалося так багато діячів - патріотів, що той первісно плянований зїзд українських нотаблів перемінивсь у велике народне віче.

До Української Національної Ради призначено: членів палати панів австрійської державної ради української народности, українських парляментарних послів, українських соймових послів і по трьох представників усіх українських партійних управ з Галичини і Буковини.

Президія Української Парляментарної Репрезентації скликала на день 18. жовтня 1918 р. до салі української „Бесіди" в Народнім Домі у Львові нараду намічених членів української конституанти, щоби підготовити вирішення для всенародного збору українських нотаблів, який мав відбутися дня 19. жовтня 1918 р. у великій салі Народнього Дому у Львові.

Той збір був спершу обмежений лише на запрошених мужів довіря з Галичини, Буковини й угорської України. Одначе зїхалося так багато діячів патріотів, що той первісно уплянований зїзд українських нотаблів перемінився у велике народнє віче.

Його голова, президент Української Національної Ради д-р Евген Петрушевич, проголосив проклямацію, котра в першій своїй частині виглядала ось як:

„Стоячи на становиці самоозначення народів, українська Національна Рада яко конституанта постановляє:

1. Ціла етноґрафічна українська область в Австро-Угорщині, зокрема Східня Галичина з граничною лінією Сяну з влученням Лемківщини, північно - західня Буковина з містами Чернівці, Сторожинець і Серет та українська смуга північно - східньої Угорщини творять одноцілу українську територію.

2. Та українська національна територія уконституовується отсим яко українська держава. Постановляється поробити приготовні заходи, щоб це рішення перевести в життя.

Того самого дня вечором відбулася дальша нарада Української Національної Ради у Львові, котра постановила утворити: галицьку делеґацію У. Н. Р. у Львові з членів, що перебувають у Львові; буковинську делеґацію У. Н. Р. в Чернівцях і екзекутивну делеґацію У. Н. Р. у Відні, яка мала перевести державну орґанізацію і заступати інтереси нашої національної держави.

Відповідно до тих постанов уконституувалась дня 25 жовтня 1918 р. у Відні екзекутивна делеґація У. Н. Р., а то під проводом д-ра Евгена Петрушевича. До неї вибрано отсих парляментарних послів: д-р В. Бачинського, д-ра Л. Бачинського, д-ра К. Левицького, д-ра Е. Левицького, д-ра К. Трильовського, д-ра Т. Окуневського, М. Василька й А. Лукашевича.

Уконституування галицької делеґації У. Н. Ради відбулося 27. жовтня 1918 р. (в неділю) у Львові під проводом посла Ю. Романчука.

Дня 28. жовтня 1918 р. прийшла до тої делеґації вістка з Відня, що президія Української Парляментарної Репрезентації робить заходи, щоб виєднати від австрійського центрального уряду передачу державної адміністрації Східньої Галичини в руки Української Національної Ради у Львові, та що відносний акт в найближчих днях буде висланий окремим курієром до Львова. Супроти цього львівська длеґація Української Національної Ради підготовляла орґанізацію нашої держави.

Тимчасом у Відні справи так легко не йшли.

Дня 31. жовтня 1918 р. відбулись аж два засідання ради міністрів під проводом її президента, д-ра Лямаша. Під натиском Поляків та рада заняла таке неприхильне становище супроти бажань українців, що український міністер, д-р Горбачевський, уже на друге засідання не прийшов, що очевидно корисним для нашої справи не було. На тій нараді визнано, щоправда, рівне право української нації до самостійного державного орґанізму, але без державних границь, хоч ті границі можна було негайно означити тимчасово на підставі границь области львівського апеляційного суду. В своїй книжці „Великий зрив" каже про це д-р Кость Левицький: „Австрійський уряд ніби відступав нам належну державну територію, але рівночасно хотів там удержати Австрію чи Польщу".

Дня 31. жовтня надармо ждала ґрупа наших послів у бюрі віцепрезидента парляменту Ю. Романчука (де урядував президент українського клюбу д-р Петрушевич) на вислід тої другої міністеріяльної наради в справі Східньої Галичини.

Була вже пята година вечір, а ще ніяка вістка не приходила. На другий день мала відбутись у Львові нарада повітових делеґатів і тому я вважав за відповідне також поїхати до Львова на ту нараду. Мав я, щоправда, 2. листопаду бути разом з проф. д-ром Ст. Смаль - Стоцьким у Будапешті на тайній нараді з угорськими українцями, одначе справа Східньої Галичини дійшла власне до найважнішого пункту і тому треба було спішити до Львова. Посол д-р Стоцький мав поїхати до Будапешту з іншим нашим чоловіком, але і вони не поїхали.

На Угорщині вибухла революція і комунікація з нею була перервана. Я отже просто від д-ра Петрушевича поспішив на дворець північної залізниці. Моєю подорожною сусідкою у ваґоновім відділі була молода, інтеліґентна жидівка з Келец, котра з великою гориччю в серці нарікала на поступовання тамошних інтеліґентних поляків з жидами навіть у школі, через що і вона і її молодший братчик немало натерпілися. Прямо жаль було слухати тих вибухів зраненого молодого серця.

Дня 1. листопаду 1918 р. коло 10-тої години рано опинилися ми в Ряшеві. Входить кондуктор, українець, до ваґону, підморгує мені очима і каже: „Дзісь рано заєнлі украінци Львув".

Коридорчиком ваґону перебігли кілька узброєних у кріси ґімназистів, питаючи: „чи нема кто броні", і пігнали до інших ваґонів. Подібна сцена була і на двірці в Перемишлі, там тих шкутів було більше, наші вояки цілком спокійно віддавали їм свою зброю.

Тому, що потяг дальше не йшов, мусів я висісти. Я пішов до міста та зайшов до української „Бесіди".

Там завважав я між патріотами велике збентеження: перший. український замах не вдався, отже заключено з поляками нещасливе „кондомініюм". Один з виновників цеї „зґоди" пересидів потім довший час на Домбю, хоч пізніше і соймовим віцемаршалком став.

Дня 2. листопаду вполудне мав іти потяг до Львова. Вийшов він аж коло 3-тої пополудні. Коли доїжджав до Медики, нагло далася чути стрілянина з машинового кріса, а також часто неначе у відповідь на це низка окремих стрілів. Один з пасажирів „мойжешовеґо визнання" відчиняє двері і вискакує; другий пробує лізти під лавку. Потяг, не здержуючись, поїхав далі і аж у Мостисках вияснилася справа: на машину сіли в Перемишлі 8 леґіоністів зі скорострілом, і в Медиці розпочалася стрілянина між ними й українською сторожею. Кулі перебивали стіни ваґонів, один, мабуть росіянин, злетів з даху ваґона і побився на смерть, одного небіжчика і кількох ранених винесено в Мостисках з ваґонів, а леґіоністів роззброєно, але пущено на волю. Ще й поцілувався їх начальник з начальником українців, бо були шкільні „колеґі"! О, рутенська наївносте!... Потяг наш доїхав лише до Зимної Води, ще ніким необсадженої, але далі не вагався їхати. Навпаки, подався назад. В іншім ваґоні був іще посол Лев Левицький, панна Савицька і ще один українець. Ми постановили також вертатись і висіли в Городку та зайшли вже коло 12 в ночи до д-ра Озаркевича, де й заночували. З болем серця нагадував я ті веселі хвилі, які тут колись проживав, коли ще жила бл. п. його дружина, знана піяністка, і дуже жива та інтеліґентна людина Олеся з Баžанських!

(Кінець буде).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of th Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Югані Аго.

ДІДУСЬ ЗНАД ОЗЕРА

Був то старий чудак, зовсім інакший, як усі інші баронові піддані. Низького росту, кремезний, присадкуватий, при цьому повільний, мовчазний та бурмотливий. Не жив із людьми, ніхто теж не довірявся йому.

Та старий барон цінив його дуже і був для нього добрий. Дозволив йому жити над самим озером, на якого протилежному березі стояв величавий двір. Того старушка звали загально „Дідусь знад озера".

Дідусь побудував собі хату, нітрохи не похожу до всіх інших в околиці. Барон, пристрасний збирач усяких особливостей, часто приїздив човном із гістьми до берега, щоб їм показати й цю „осбливість".

І гості з чотирьох сторін світу дійсно оглядали там таке, чого ніколи на очі не бачили. Дідусь жив у курній хаті, що могла надаватися на вуджарню і лазню, а була така чиста і вигідна, що не могли нахвалитися її. Добре їм було сидіти там, слухати оповідань Християнина (так звався цей дідусь), а як відїздили, то жалували, що не можуть усе жити в такій тихій, відлюдній хатині. Подобалися їм також торби, кобелі та личаки, що дідусь робив із березової кори. Все те барон показував їм з такою гірдістю, начеб сам робив це та зазначував, що Християн був одинокий з його людей, що все сам собі радив і ніколи нічого не просив. Потім далі говорив, що цей лише зуміє щось зробити, кому не перепиняли робити того, що він уважав ліпшим. Таких людей барон усе шанував. І з іншими підданими пробував він таксамо поступати, та даремне. Вони були призвичаєні про кожну дрібницю радитися старого пана із двора, тому більше мав потіхи з того чудака, ніж із сто інших підданих.

Як барон виходив із Християнової хати, звертав увагу на ще одно „чудацтво": на його герб, ведмедя, вирізаного з дерева та прибитого над дверми, а другий ведмідь був виритий на бляшаній хоругвці над крівлею.

— Він думає, що він ліпший від інших і хоче, так як я, мати герб над дверима. Я не хотів відмовляти йому тієї приємности, бо зрештою має потрохи право до того ведмедя. На цьому місці, де тепер стоїть його хата, мав старий ведмідь під сосною своє леговище. І ось він убив ведмедя та побудував собі під сосною шатро з хворосту, заки зміг побудувати хату. Відтоді мої корови на посавиці мають спокій, а я в нагороду дозволив йому там жити. Там колись була частина звіринця. Нікому в моїх добрах не вільно полювати, ні ловити риб, лише Християн доставляє рибу та дичину для двора, а за те я дозволив йому, щоб собі викорчував кусник поля. Це не сподобалося багатьом, пробували полювати неправно, та дідусь усе їх підглянув і приходив на скаргу до мене. Я все ставав на його боці, бо хочу, щоб шанували привилеї, які я дав йому.

Барон додавав іще:

— Сподіваюся, що і мій син пошанує мою волю і коли цей дідусь переживе мене, дозволить йому тут спокійно жити до смерти.

*

Дідусь справді пережив барона, а син одідичив усі його добра. Християн жалував давнього пана та згадував усі добродійства, яких зазнав від нього.

Молодого барона памятав іще як дитину, бо як підріс, жив головно за кордоном. Та говорили, що то був добрий чоловік. Двірський човен нераз мчався озером, одначе ніколи не причалював до берега біля дідусевої хати.

Тому то зрадів дідусь, як раз літом, кілька літ по смерти давнього барона, побачив на озері добре відомий човен, що звертав просто до хатини. Дідусь урадуваний, що нарешті молодий пан хоче поздоровити старого слугу свого батька, зійшов на сам беріг і ждав на гостей, щоб схопити човен за дзюб і зручно між камінням втягнути на суходіл.

Одначе човен, повний молодих, веселих людей, промчав лише попри беріг. Один із панів сидів посередині вище від інших, один був зодягнений по військовому, веслував війт, три ловецькі пси сиділи на самому переді. Коли човен вплинув у залив, пси вискочили перші, за ними вийшли і пани. Всі мали рушниці. Видно приїхали, щоби щось сполювати.

Коли так дідусь стояв і роздумував, чи треба йти привитати панів, чи може на них заждати перед хатою, собаки кинулися вперед і вернулися незабаром, а перед ними втікав заяць. Заяць хотів ратуватися в хатині, та пси зловили його та розірвали на шматки. Християн пізнав свого освоєного заяця, якого зимою кормив і який багато літ держався коло хати. Вційже хвилині пани вибігли з ліску. Ніодин із них не подобав на давнього пана. І ніколи молодий пан так не приїхав би, так вірив дідусь. То мусіли бути чужі пани. Тому не міг заволодіти над собою та спитав гостро:

— Хто вам позволив цькувати мого освоєного заяця?

— Хто нам позволив? — спитав один із панів, трохи здивований. — Чи то радше не моє право? А ти відкіля тут узявся тай хто тобі дозволив тут жити?

— Ще старий пан барон поселив мене тут — відповів Християн.

— Чи ти знаєш, з ким говориш? Я новий повновласник молодого пана барона.

— Відки можна знати, коли ще ніколи його не бачили ми тут?

— Ну, мене тепер бачиш.

— То старий чудак. Небіжчик пан так його збаламутив, що він геть утратив пошанівок — пояснив війт.

— Він був одною з баронових „особливостей".

— Гм, то треба і його „зреалізувати", як це ми зробили з бароновими збірками.

Дотеп сподобався всім, та що пси знову забрехали, то пішли спішно за ними.

Дідусь остався перед хатою. Чув стріли та крики, бачив, як собаки виривали собі добичу та думав про давнього барона, який з гістьми сідав перед хатою та хвалив усе. Потім роздумував, чи треба буде звірину доставляти до двора, коли настав такий час, що пани самі беруться до ловів. Видно, часи дуже змінилися.

Вкінці все затихло й ловці вернулися перед хату. Не звертали уваги на Християна, начеб його зовсім не було, не просили в нього дозволу, а розложили стіл і лавки на дворі та засіли до снідання, яке привезли з собою.

— Поїдуть собі, як наїдяться, — думав дідусь, що сидів невподалеки на камені.

— Вісім заяців за дві години — озвався один із панів — чудові лови. Мусимо тут іще вернутися, одначе мисливський павільон уже застарий.

— Звалимо його та поставимо новий — відповів повновласник, трохи вражений — я не мав іще часу подумати над цим.

Дідусь не міг уже заволодіти над собою.

— Звалити? Що мають звалити?

— А твою хату, — відповів пан в однострою.

— Не діждете того!

— Може заборониш?

— Не я, а старий пан барон! Я сам цю хату побудував і маю приречення давнього пана, що мені вільно буде жити в ній до смерти.

— Мені вільно тут робити, що хочу. Та щоби тобі не була кривда, то в новому павільоні як стрілець житимеш до кінця життя. Матимеш більше, ніж ти заслужив. Коли тобі того не досить, можеш зовсім вилетіти.

— Я не заберуся з моєї хати!

— Чи маємо зараз із ним скінчити? — спитався військовий. (Кінець буде)).

Клин клином.

— Пане докторе, це лікарство страшно гірке! Чи не міг би я попити його чаркою горівки?

— Коли вже інакше не можете, то добре. А яку горівку ви пєте?

— Гірку!

I. T.

БІОРАДІОСКОПІЯ БІСЬКОГО

(З відвідин у д-ра Біського в Парижі).

(1)

Про д-ра Біського, українського лікаря в Парижі, доведося мені читати ще перед кількома роками різні замітки й статті в чужинній і українській пресі. Писали тоді про спеціяльний апарат, діягноскоп, винайдений д-ром Біським; прикладаючи одну електроду цього апарату до різних частин голови й тіла, можна було встановити, чи даний орган чи там дана функція організму відбувається нормально, чи ні, а також можна було встановити певні прикмети характеру дотичної особи, тощо.

Потім, а зокрема в останніх році, довелося мені чути про випадки деяких дуже скомплікованих чи мало знаних хвороб, що з ними не могли собі дати ради різні лікарські знаменитості, а які вдалося якраз д-рові Біському в скорому часі вилікувати. Так, напр., одна моя знайома (вибачте, що назвища не подаю, але це справи, що при них ніхто не бачив би радо своє назвище в пресі) в часі побуту над Атлантиком набавилася малозначної хвороби, що її лікарі до нині не вміли лікувати; недуга полягає в тому, що мікроорганізми нападають на нервову систему в стовпі хребетнім, звиргі атакують і нищать цілу нервову систему (проявляється це постійним крайнім нервовим подразненням, крайно песимістичними настроями, безпричинними вибухами плачу і взагалі гострою істерією), потім атакують інші органи тіла, як жолудок, тощо. Лікувалася моя знайома в різних лікарів, видавала великі суми на лікування, і все нічого не помагало, аж доки не знайшла дороги до д-ра Біського. Сьогодні (вже два роки минуло від того часу) почувається якнайкраще.

Знаний мені також випадок одного відомого в музичних колах саксофоніста, що йому з невиясненних причин спаралізувало уста; тому, що це означало кінець його музичної карієри, він не жалував грошей на лікування, тимбільше, що мав великі збереження. Але не помогли йому ніякі лікарські знаменитості (що їм платив за візиту по 500 фр. фр.), ніякі лікарські забіги, на які за час двох років витратив великі гроші. Виліковав його також д-р Біський.

А ось ще один випадок, про який чув я вже недавно. Приїхав до Парижа один особисто знаний мені українець, що від низки років живе в одній тропічній країні, де має більше підприємство вилову перел. Тому, що він жалувався на нервово-психічну недугу, один із моїх друзів завів його до д-ра Біського. Передтим умовилися, що абсолютно нічого не будуть самі говорити лікареві про хворобу чи там про її симптоми, ні хто є дотичний приїжджий и звідки приїжджає. І ось лікар узяв від пацієнта сеч і пішов із нею до свого апарату, де якийсь час щось робив. Зверги першим його питанням було: „Чи ви, пане, були колинебудь у тропічних краях?" Не зважаючи на те, що мої знайомі, їдучи до д-ра Біського, були приготовані на „несподіванку", це питання надзвичайно заскочило їх, бо воно на ділі вже означувало хворобу, дарма, що про це ще не сказав лікар ні слова. І справді, по потакуючій відповіди д-р Біський подав, що це тропічна недуга, викликана спеціяльного роду червами.

Ці випадки з моїми знайомими викликали в мені велике зацікавлення особою д-ра Біського та його апаратом. Не диво, що, приїхавши до Парижа на короткий побут, рішив я відвідати д-ра Біського. Не як пацієнт, але як репортер. У даним випадку положення репортера є куди ліпше від положення пацієнта, бо репортер має не тільки можність, але й обовязок — бути цікавим і ту цікавість проявляти ставленням безконечної скількости питань, просто — екзамінувати лікаря, з тою тільки ріжницею, що екзамінатор мусить визнаватися в справі й ставить тим більше питань, чим менше екзамінований опановує предмет, а тут навпаки: репортер може не мати зеленого поняття про справу, а ставляє тим більше питань, чим менше сам у даній справі визнається.

Але вертаюся до річи. Завдяки посередництву редакції „Українського Слова" в Парижі моє бажання легко сповнилося: д-р Біський визначив мені стрічу в часі, вільним від візит пацієнтів, щоб можна було вільніше поговорити. В редакції дістаю його адресу: Dr. BISSKY, 22 rue AUGUSTE-VACQUERIE, PARIS XVI.

У прекрасній частині міста кілька хвилин ходу від відомого триюмфального лука й Елізейських Піль, при дуже спокійній вулиці (рідкість у Парижі), стоїть під вказаним числом чепурний двоповерховий дім, заниманий д-ром Біським.

Дзвоню. Брама автоматично відчиняється. Стрічає мене мужчина середніх літ. Д-р Біський. Як звичайно, перший обмін словами.

— Чи часом не прийшов я у невідповідний час?

— Ні, ні, прошу (і зараз трохи клопітливо) я вправді маю одного пацієнта (тут киває оком на стінний годинник), але я зараз...

— А може, пане докторе, я загляну пізніше, бо...

— Ні, ні, це не довго потреває... я зараз..., а тимчасом підемо нагору.

Ми ввійшли на перший поверх і тут, завівши мене до своєї канцелярії, д-р Біський прохав хвильку почекати. Тут мушу сказати, що хоч д-р Біський визначив мені найбільше відповідний час для себе й для мене час, і тому навіть лікаря-асистента не було, а що більше, службу на той час відправив, хоч це взагалі „мертвий сезон" (ферії), то всеж пацієнти попсували мені цілу справу. Одного застав на початку, потім постійно дзвонив телефон і відривав д-ра Біського, а вкінці зявився черговий пацієнт і треба мені було перервати відвідини; правда, тревали вони 1½ години, але всеж іще не вичерпали ми всіх справ.

Оглядаюсь по кімнаті. На двох стінах величезні образи: один — група українських козаків, другий — група дівчат в українських народніх строях. Другий покій також як канцелярія — бюрко, шафки з актами; і тут із стін дивляться українські постаті.

За хвилю входить д-р Біський, несучи якийсь апарат.

— Заки я відправлю пацієнта, покажу вам тимчасом ось цей апарат. Поправді я повинен вам його аж на кінці показати, але треба використовувати час. Ось прошу.

Передо мною апарат, щось ніби радіовий, той величини, що переносна машина до писання. На ньому напис: BIO-RADIOSCOPE DE BISSKY. Крім того інші написи, числа, гудзики й дірки. Збоку висить на дроті, як телефонічна слухавка, якийсь прилад у формі металевої рури з світлом унутрі.

— Цей апарат, що його бачите — продовжує д-р Біський — це складова частина апарату, що його вам покажу потім надолині. У відмінності від того надолині, який є призначений до бактеріологічної діягнози й до синтонізації ліків та їжі-дієти, цей апарат призначений до лікування. Він висилає біологічні хвилі, що їх будемо називати мікрорайон. Є тут т. зв. фундаментальні хвилі довгі від 1 мм. до 60 цм., а також можемо висилати т. зв. гармонічні хвилі нижче від 1 мм. і аж до 1,000 метрів. Ця терапія не має нічого спільного з діятермою. Вона аналогічна до методи...

— Вибачте, пане докторе, але я зовсім нічого не розумію. Поперше, я ляїк у медицині; подруге, цей апарат це новий ваш винахід і думаю, що навіть медикові чи лікареві треба основно пояснити його; а потрете, що найважніше, я з відвідин у вас буду писати не до медичного журналу, але до часопису, що його читають такі самі й ще більші ляіки, ніж я. Отже тут треба дуже популярного викладу й дуже упрощених окреслень, бо...

— Трудновато це, бо тут спеціяльні вислови, до того наша медична термінологія шванкує, а вдобавок, я від років працюю на чужині, постійно маю до діла з чужими назвами...

— Думаю, пане докторе, що найліпше буде, коли я вам буду ставляти питання. Лише прошу не гніватися, коли вони покажуться вам наївними.

— Але прошу дуже.

— Отже коли мова про цей апарат: що це за хвилі він висилає? Якого роду?

— Це електро-магнетні хвилі, ось такі, які висилає радіо. Зараз можемо зробити певний експеримент. Ось я цей біорадіоскоп злучую із звичайним радіовим апаратом-приймачем. Ми зараз установимо, напр., скільки в цій хвилині працює радіостацій і якої довжини хвилі вони висилають. Ось я кручу цей випинач.

Нагло рура біорадіоскопу видає дуже сильне гудіння.

— Бачите, це знак, що працює радіостація на довжині (д-р Біський показує поділку) 33 метрів. Тепер кручу далі.

Гудіння припиняється. За хвилю розлягається в кімнаті оглушуюче вже не гудіння, а просто гук.

— Це хвилі 23-метрові.

Зверги знаходимо 3-ту стацію: гудіння дуже слабе.

— Як бачите, біорадіоскоп реагує на електро-магнетні хвилі різної довжини.

— Ви згадали про довжину висиланих хвиль від 1 мм. до 1,000 метрів. Колиж висилається хвилі такої, чи іншої довжини: наприклад, коли висилається хвилі на 1 мм., а коли хвилі на 50 цм., або 15 метрів?

— Цей апарат не висилає хвилі якоїсь одної довжини, а висилає рівночасно хвилі всякої довжини, отже — як я вже сказав — фундаментальні хвилі від 1 мм. до 60 цм., і гармонічні хвилі нижче 1 мм. і вище від 60 цм., аж до 1,000 метрів. Подібно, як радіові хвилі вдаряють в антену й входять у радіо-апарат, де перемінюються в голос, таксамо ці хвилі вдаряють у симпатичну нервову систему людини й ідуть там, де треба.

— Добре. Але пощо взагалі ці хвилі висилати? Пощо вони взагалі мають вдаряти в симпатичну систему людини? Де вони йдуть?

— Як вам відомо, людський організм складається з поодиноких клітин. Кожна клітина, подібно як взагалі кожна річ, що її бачите на світі, це, так би мовити, злїпок електромагнетних дрогань-хвиль. Кожна клітина має своє електромагнетне поле. Себто, кожна клітина також висилає свої хвилі. І ось, коли хвилі ось цього апарату спрямувати на людський організм, тоді ненормальні клітини нашого організму — ненормальні через хворобу, забурення й взагалі якийсь нелад — шукають собі відповідного роду й довжини хвилі зпоміж усіх тих хвиль, що їх висилає біорадіоскоп.

— Добре, але в чому полягає лікування?

— Як я вже сказав, кожна клітина має своє електричне поле. Коли якась клітина є ненормальна, тоді, значить, їй чогось бракує: або електрон, або йон, або щось інше. І ось, коли спрямуємо хвилі з біорадіоскопу на дотичну хвору клітину, то ця клітина сама бере собі з цілої гами спрямованих на неї хвиль те, що їй бракує: електрон, йон, чи щось інше. Діставши те, що їй треба, клітина стає знову нормальною, себто перестає бути хворою. Отже лікування біорадіоскопом це — встановлювання нормального життя досі хворих клітин. Колиж поодинокі клітини досі хворого людського організму стають нормальними, себто здоровими, то ціла система, а тимсамим цілий організм стає здоровим.

Дзвінок. Д-р Біський просає вибачення й відходить.

За кілька хвилин, повернувши:

— Про ділання тих хвиль на організм, а точніше про це, що ці хвилі спричинюють якісь зміни в організмі, ви можете самі зараз пересвідчитися. Прошу знайти свій живчик. Маєте? Вслухайтеся в ударі: як часті вони? Вже? А ось тепер я спрямовую хвилі апарату на вас. Но як?

— Відчуваю, що живчик бє повільніше.

— Ось бачите! Це знак, що моментально наступає зміна в обігу крови. В одних людей пульс слабне, в інших навпаки — зачинає бити сильніше в залежності від організму. Лише не бійтеся. Ці проміні зовсім нешкідливі. Вони взагалі ніколи й при ніяких обставинах для нікого нешкідливі. Бо організм бере з них лише те, чого потребує. Чого не потребує — не бере. Отже, вони ніколи не можуть ушкодити клітин, зате навпаки — хворі клітини можуть тільки уздоровити.

Знову дзвінок. Д-р Біський виходить. За хвилю чую його голос здолини. Прохає мене там зійти.

— Пацієнт уже відійшов. Ми покищо залишимо цей апарат нагорі, а перейдемо до іншого апарату. Він буде для вас цікавіший. Прошу.

(Кінець буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО ВАГУ ШКІЛЬНИЦТВА.

Молоді родичі нераз не здають собі справи з того, скільки шкоди вони завдають своїм власним дітям, коли не посилають їх вчас та до належної школи. Виховання дітей можна порівняти до плекання саду з овочевими деревами. Треба добре знати час, коли щепити деревця, треба знати, які деревця вибирати, та які насаджувати зразки. Коли все гаразд зроблено, то з такого деревця виростає потім гарне і пожиточне дерево. Колиж щось зле зроблено, то щепа або всохне, або виросте з нього дике, непожиточне дерево.

Мала дитина неначе віск: вона дасться нагнути в кожний бік, куди тільки родичі захочуть. Але тому саме на родичах лежить такий великий і відповідальний обовязок знати, куди дитину нагинати. Бо коли дитина виросте, її уже тяжко нагинатися, як теж дуже тяжко випростуватися, коли її передтим у хибний бік нагнути.

Ми повинні творити свої рідні школи, де наші діти, попри загальну науку, навчилисяб іще національної науки. Щоб пізнали нашу історію, нашу мову, наші звичаї, то тоді вони й своїх родичів пошанують. В противнім випадку вони будуть дивитися згори на своїх родичів, думаючи, що вони приїхали до Америки як наївні, неосвічені, прості ґринори, не маючи ніякої культурної спадщини за собою.

Два роки тому завязався при укр. кат. церкві на 7-мій вулиці в Ню Йорку вечірня школа, до якої записалося біля 150 дітей. Невелике то число, як на Ню Йорк, одначе шкільний комітет, якого предсідником є о. Тарнавський, старається приєднати більше дітей. Що місяця відбуваються збори шкільного комітету, на яких обговорюється різні справи, звязані з тою школою. Приявні на зборах можуть висказувати свої гадки та подавати свої поради, як би найкраще вести таку школу. Діти, що гуртуються в тій школі, нераз дають власними силами різні представлення та концерти й через те дістають ще більшу охоту горнутися до свого рідного.

Петро Гринишин.

З ЖИТТЯ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.С.

ДІРБОРН, МІШ.

Члени відділу 141 У. Н. Союза в Дірборн, Міш., отсим дорогою висказують своє глубоке співчуття своїй членкиї Варварі Шепітка з причини смерти її мужа, Никифора Шепітки.

ЖАРТИ.

Два старі приятелі стрінулися й один питається:

— А що робить Петро?

— Він став політиком.

— А Степан?

— Цей також нероба.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Похорон бл. п. Анастасії Рибакової.

В середу, 5. серпня б. р., померла в шпиталі у Філядельфії відома українська громадянка, Анастасія Рибакова. 23 роки пережила вона в Філядельфії, де весь час вела громадську працю по ріжних товариствах. Громадянство Філядельфії оцінило її заслуги і належно віддало їй останню прислугу.

Тіло Покійної було зложене в Українській Галі дня 6. серпня. Не зважаючи на зливний дощі, вечором зібралися маси народу, щоб востаннє побачити ту, котра для кожного була ввічлива, для кожного мала добре слово, ніколи ніким не гордила, кожному в горю несла поміч і розраду. Це саме було й у пятницю цілий день і ввечір. В пятницю вечором по панахиді о. Д. Ґресько представив у своїй бесіді, як любила Пок. свій нарід та як ту любов засвідчила ділами, взиваючи зберегти її память і йти її слідами.

В суботу рано зібралося багато народу в галі, де відправлено похорон. По похоронній відправі попрощала Покійну пані В. Рутецька від Тов. Горожанок, згадуючи про її працю для товариства. Тіло дальше винесено з галі і тут п. Теодор Свистун прощав Покійну від тих українок і українців, котрі працювали разом з Покійною чи то в товариствах чи при нагоді ріжних підприємств і театральних вистав.

Дальше відпроваджено тіло до церкви, де заупокійне богослуження відслужили о. канцлер Ол. Пик і о. Д. Ґресько. Прощальну промову виголосив о. канцлер Пик, в якій підніс працю Покійної і накликав брати примір з Покійної. Підкреслив, що хто хоче бути дійсним патріотом, той повинен передовсім в своїй родині плекати рідну мову і бодай дітей своїх навчити цеї мови. А це значитиме, що поступає відносно до тих засад, які визнавала Покійна.

В церкві зібралося багато народу, хотяй це був робучий день. Не лиш були тут філядельфійці, але прибули і з дальших сторін знайомі, щоб участю в похороні оказати пошану памяти Покійної. Були тут з Ню Йорку, з Джерзі Сити, Честер, Вілмінґтон, Нортгемптон, Алентавн і багато інших міст.

По заупокійнім богослуженню зложено тіло до каравану. Перед караваном їхав автомобіль з вінками і цвітами, які прислали знайомі, братства і товариства. Після бажання Покійної всі цвіти були білі. За домовиною на трицять трьох автомобілях удалася частина приявних на цвинтар, на Факс Чейз, де зложено тлінні останки на вічний спочинок.

На цвинтарі по відслуженню похоронного обряду, промовили над домовиною: пані Анастасія Вагнерова попрощала Покійну від Союзу Українок, в якім Покійна була головною організаторкою. При її прощанню почувся жалібний плач. Не було приявного, котрому не потеклиб сльози. „Недавно ще ми бачилися і намітили багато плянів, які мали перевести в діло, а тут нині та мертва. І хтож тебе заступить?" — говорила пані Вагнерова.

Д-р Володимир Ґалан попрощав Покійну від Злучених Організацій Філядельфії і всіх філядельфійських українців. Промова його, глибоко обдумана, тронула до глибини серця всіх приявних.

На останку попрощав Покійну головний секретар фінансовий У. Н. Союзу, п. Роман Слободян з Джерзі Сити, Н. Дж., від своєї організації, якої Покійна була членкою, та від всіх американських українців. Говорив він про заслуги Покійної на полі народнім і літературнім і як знаменитий Покійної від довгих літ розповів ширше про працю Покійної для свого народу, згадав про твори, які вийшли з під її пера, а з яких одну театральну штуку „Сироти" видав У. Н. Союз.

І хтож не жалів би людини, яка життя своє присвятила для праці для народу, з якого вона вийшла. Зійшла в могилу людина, яка могла ще віддати неодну користь у гуртуванню і просвіченню нашого жіноцтва як організаторка Союзу Українок.

Прислані вінки і цвіти були від: Союзу Українок Америки, Тов. Тов. Горожанок, Тов. Горожан, Тов. ім. Басарабової, Тов. Любов, ОДВУ, Злучених Організацій Філядельфії, Юкрайнієн Колтюр Сентер, від робітників Прогресив Тентс Шап, від п-ва д-р Блис і Каплан, Хемій, Кушина, Дубас, Головатий, Ваврів, Самбір, Колодій, Шагала і ін. Комітет Оборони Лемківщини наняв заупокійну Службу Божу, яку відправлено в катедральній церкві в суботу, 15 ц. м. Пані Ольга Фостик зложила замісць вінця 5 дол. на Українську Вищу Школу в Стемфорді, Конн.

На скликаних нароком зборах Тов. Горожанок членниці зібрали між собою кількадесять долярів, до яких долучено збірку від приявних на перекусці по похороні і розділено по половині на Жіночу Долю і Рідну Школу, яку Покійна все бажала піддержати.

Похороном занимався наш український погребник п. Михайло Нісевич.

Громадянин.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Жертви на визвольну боротьбу.

В неділю, 2 серпня, заходом Сестрицтва Пресв. Діви Марії при тутешній кат. церкві влаштовано привітну забаву в честь гром. Котів, котрі недавно повернулися з Рідного Краю. На цю забаву прибуло споре число українських громадян, які при вмілім проводі тостмайстра цього вечора, п. Федорцева, провели кілька гарних хвилин.

П. І. Кіт говорив майже зворушливо про події, що нині відбуваються на рідних землях під польською владою. Впрост тяжко повірити, щоб нині могла існувати така держава як Польща, яка недавно сама відзискала свою самостійність, а тепер так знущається над іншими поневоленими народами.

Та, на щастя, як стверджував бесідник, ці знущання польської влади не ламають наших людей, а ще більше заправляють їх до боротьби. Старші і молодь на рідних землях нині так сильно зорганізовані, що вони не даються відстрашити від народньої роботи. Вони немовби вже призвичаїлися до всяких шикан.

З присутних пані Дмитрук говорила, що з краю дістає листи, які в цілости описують ті самі річи. Пані Кіт заговорила до жінок, кажучи, що коли ми живемо на вільній землі в Америці, то не повинні забувати про Рідний Край, повинні виховувати своїх дітей у любові до свого українського народу. Бо український нарід це великий нарід, яким може гордитися кожний, хто з нього походить. В останніх роках він видав з себе стільки великих героїв, що ними не може похвалитися ніякий інший нарід.

Того вечора співав ще хор під проводом Н. Кисіля „О Україно, о люба ненько", як теж сестриці зібрали між присутними $68.50, котрі то гроші віддали гром. Котам як дарунок. Та гром. Коти подякували за цей дарунок й віддали цю суму на український дім Просвіти, з тим, щоб $15 з них вислати на визвольну боротьбу в Рідним Краю. О. Коваж зложив гостям щиру подяку за жертву. Давніше на відчиті п. Е. Ляховича в Мінеаполісі зібрано на визвольну боротьбу суму $29,50, а тепер гром. Коти доложили $15, то разом $44.50, яку то суму вислано через Обєднання на призначену ціль.

Олекса Козак.

АЛЕНТАВН, ПА.

З пікніку на визвольну боротьбу.

Алентавнські жінки теж не забувають жертвувати на добрі цілі й докладають сил, щоби причинитися чимсь до визволення України. Відділ 40 Союзу Українок в Алентавні ухвалив вислати на боєву акцію $10 з доходу зі свого пікніку. Цю суму вислано через Обєднання на призначену ціль.

Софія Саврук, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ПАПУГА

(Із перських народніх оповідань).

У Персії один купець мав дуже гарну жінку, що свого чоловіка зраджувала з одним юнаком. Купець мав папугу, яку дуже любив, тому що вона розуміла людську мову й частенько з ними весело ґуторила. Раз у купецьких справах задержався поза домом усю ніч. Цю нагоду використала купцева жінка, щоб запросити до себе любчика. Минув їм час скоро на любощах, як голоси птахів сповістили їм світанок. В саму пору розпрощався юнак. Купець вернувся веселий, бо добре полагодив оруд-ку. Та тут папуга сказала йому:

— Цієї ночі був якийсь незнайомий у твоєї жінки.

Як купець почув це від папуги, дуже розлютився та став сваритися з жінкою. Та вона стала жалітися: „Борони мене Боже! Ця папуга бреше!"

Ріжними хитрощами зуміла переконати чоловіка, що вона невинна. Папугу назвала безстидною брехункою, а себе представила справедливою та вірною.

Раз знову якась орудка задержала купця поза домом. Жінка зараз прикликала любчика. Зрадлива жінка розповіла любчикові про зраду папуги. Любчик дуже злякався, що тепер їх обоє можуть виставити прилюдно на позорище. Та вона вспокоювала його: „Я моїми хитрощами дам собі раду з папугою, хочби вона ще раз так добре вміла говорити". Потім сказала невільникам принести волосяне сито, глиняний горщок, трохи води та волову шкіру. Шкірою накрила папузі клітку, в яку одна невільниця вдаряла палицею час від часу, а інша у глиняному горшку роздувала вогонь, відкривала клітку, зявлялося полумя та зараз знову накривала клітку. Третя мусіла крізь сито папугу обливати водою. Коли бідну птаху так обробили, жінка вже не боялася, а забавлялася з любчиком до ранку. Любчик у пору вийшов, а чоловік вернувся.

Папуга знову розповіла купцеві:

— Ах, цієї ночі твоя жінка знову приймала в себе юнака. Та я не могла їм обоїм приглянутися, по подав дощ, блискало та греміло, то я мусіла в таку негоду голову держати під крилом.

Жінка врадувано озвалася: „А тепер уже таки будеш вірити мені, що ця папуга говорить неправду. Нині вечором світили зорі, ані не падав дощ, ані не греміло, ні не блискало".

Купець мусів признати їй правду.

— Тепер уже бачиш, що твоя папуга видумує брехні.

Такими хитрощами вдалося жінці переконати чоловіка, що вона зовсім невинна. Птаха не дуже гризло, що втратив довіря свого пана. Відтепер мусів дивитися та слухати, як жінка зраджувала чоловіка, та мовчав, бо переконався, що він безсильний проти жіночих хитрощів.

В школі.

— Скільки подорожей відбув Кук?

— Три.

Тепер скажи мені, підчас котрої він згинув: першої, другої, чи третьої.

З життя міщухів.

— Як на селі чудово! Ох, як я дуже тужу за коровами, стадами баранів і кіньми...

— Невже й не вистарчило тобі, найдорожча?

Дипльоматична оцінка.

До нашого музика Ґаворонського приходить одного разу якась пані з донечкою і прохає, щоб музик оцінив талант її доньки.

— Як думаєте — питається мама; як донька переграла кілька точок, — чи дрімає у ній талант?

— Так, напевно дрімає, тільки прошу його не будити.

У лікаря.

Пацієнт: Навіть не знаю, як вам маю віддячитися за вашу опіку наді мною!

Лікар: Чеком, поштовим переказом або готівкою.

Уважна.

— Я дуже уважна. Все, коли почну сваритися зі своїм чоловіком, висилаю діти надвір.

Мабуть тому ваші діти так здорово виглядають, що день-вдень перебувають на дворі.

Діти вдома.

Батько: — Хто є найздібнішим учеником у вашій класі?

Ромко: — Ковалик! Уявіть собі, татусю, що він сидить у першій лавці й завсіди на годині природи їсть яблука, а професор дотепер ні разу його не приловив.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

92)

Чимраз ближче підсувався Тарзан до голови скаженого слона. Та слон чомусьто не звертав на нього зовсім уваги. За хвилю Тарзан був уже при самих вухах Гудага. Здавалося, один рух, один замах могутньою трубою і Тарзан покотиться на землю мов роздавлений комар. Та Тарзан не боявся цього замаху. Навпаки, він напружено його очікував.

Нагло Гудаг, немов нагадавши собі щось, зухвальця, замахнувся трубою, щоб скрутити Тарзана. Це був рішальний момент і колиб він був удався Ґудагові, останній виднів би з цеї боротьби переможцем, а всі інші згинулиб. Мов кітка, Тарзан відскочив взад перед трубою слона. Та той момент використав Тантор і засадив свої могутні кли в серце Гудага.

Гудаг видав з себе жахливий рик і кинувся цілим своїм тілом до Тантора. Та це були останки його життєвої енергії. По кількох кроках він на хвилину заспокоївся, а потім, наче, вагаючись одну секунду, повалився на землю. Тантор завдав йому смертельний удар. Могутній Гудаг, погроза долини смерти, лежав тепер мертвий.

Такий був кінець цього скаженого слона, сторожа цеї жахливої долини, про яку ходили впрост несамовиті вістки між канібалами. Замісць погрози лежала тепер перед ними купа мертвого мяса. Вбив його шляхотний Тантор при помочі свого приятеля Тарзана. Одначе праця Тарзана ще не була скінчена. Його близнята були в небезпеці.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".